

La protecció dels drets de les dones i les nenes migrants, refugiades i sol·licitants d'asil

Recomanació CM/Rec (2022)17 del Comitè de Ministres als estats membres sobre la protecció dels drets de les dones i les nenes migrants, refugiades i sol·licitants d'asil (adoptada pel Comitè de Ministres el 20 de maig del 2022, després de la 132a sessió del Comitè de Ministres)

Preàmbul

El Comitè de Ministres, en virtut de l'article 15.b de l'Estatut del Consell d'Europa (STE, núm. 1);

Considerant que l'objectiu del Consell d'Europa és el de crear una unió més estreta entre els seus estats membres, especialment promovent normes comunes i desenvolupant accions dins l'àmbit dels drets humans;

Recordant que la igualtat entre homes i dones és essencial per assegurar la protecció dels drets humans, el funcionament de la democràcia i la bona governació, el respecte de l'estat de dret i la promoció del desenvolupament sostenible i del benestar de totes i tots;

Tenint en compte l'Estratègia del Consell d'Europa per la igualtat entre homes i dones 2018-2023 i el seu objectiu estratègic de protegir els drets de les dones i les nenes migrants, refugiades i sol·licitants d'asil;

Actuant de conformitat amb el Pla d'acció del Consell d'Europa sobre la protecció de les persones vulnerables dins del context de les migracions i l'asil a Europa (2021-2025), i especialment amb el seu objectiu que consisteix a identificar les vulnerabilitats i a posar-hi remei al llarg dels procediments d'asil i de migració;

Tenint en compte els compromisos i les obligacions preses pels estats de conformitat amb les convencions pertinents del Consell d'Europa, com ara:

- La Convenció de salvaguarda dels drets humans i les llibertats fonamentals (STE núm. 5, 1950) i els seus protocols, tenint en compte la jurisprudència pertinent del Tribunal Europeu dels Drets Humans;
- La Carta social europea (STE núm. 35, 1961, revisada l'any 1996, STE núm. 163);
- La Convenció europea per a la prevenció de la tortura i de les penes o tractaments inhumans o degradants (STCE núm. 126, 1987);
- La Convenció del Consell d'Europa sobre la lluita contra el tràfic d'éssers humans (STCE núm. 197, 2005);
- La Convenció del Consell d'Europa sobre la protecció dels nens contra l'explotació i els abusos sexuals (STCE núm. 201, 2007);
- La Convenció del Consell d'Europa sobre la prevenció i la lluita contra la violència envers les dones i la violència domèstica (STCE núm. 210, Convenció d'Istanbul, 2011); i
- La Convenció del Consell d'Europa contra el tràfic d'òrgans humans (STCE núm. 216, 2015).

Recordant les següents recomanacions del Comitè de Ministres als estats membres del Consell d'Europa:

- Recomanació Rec (2002)5 sobre la protecció de les dones contra la violència;
- Recomanació CM/Rec (2010)10 sobre el paper de les dones i els homes en la prevenció i la resolució dels conflictes i la consolidació de la pau;
- Recomanació CM/Rec (2012)12 relativa als detinguts estrangers;
- Recomanació CM/Rec (2015)1 sobre la integració intercultural;
- Recomanació CM/Rec (2019)1 sobre la prevenció i la lluita contra el sexisme;
- Recomanació CM/Rec (2019)4 sobre l'ajuda als joves refugiats en transició a l'edat adulta; i
- Recomanació CM/Rec (2019)11 sobre un règim de tutela eficaç per als nens no acompanyats i els nens separats dins del context de la migració;

Recordant les resolucions i les recomanacions pertinents de l'Assemblea Parlamentària, del Congrés dels Poders Locals i Regionals i de la Conferència de les Organitzacions no Governamentals (OING) del Consell d'Europa;

Recordant:

- La Convenció de les Nacions Unides relativa a l'estatus dels refugiats (1951), modificada pel seu protocol de 1967;
- La Convenció núm. 189 de l'Organització Internacional del Treball sobre les treballadores i els treballadors domèstics (2011);
- La Convenció de les Nacions Unides sobre l'eliminació de totes les formes de discriminació envers les dones ("CEDEF", 1979) i el seu protocol facultatiu (1999), així com les recomanacions generals pertinents de la CEDEF lligades específicament a aquesta Recomanació;
- La Convenció de les Nacions Unides relativa als drets del nen (1989) i els seus protocols facultatius (2000, 2011);
- La Convenció de les Nacions Unides relativa als drets de les persones amb discapacitat (2006);
- La Resolució 1325 del Consell de Seguretat de les Nacions Unides sobre les dones, la pau i la seguretat (2000);
- Les disposicions pertinents del Pacte mundial sobre els refugiats (2018) i del Pacte mundial per les migracions segures, ordenades i regulades (2018); i
- Els altres documents pertinents relatius a la migració elaborats dins del marc de les Nacions Unides.

Vistos els Principis rectors sobre la protecció internacional núm. 1: La persecució lligada al gènere dins del marc de l'article 1A(2) de la Convenció de 1951 i/o el seu protocol de 1967 relatiu a l'estatus dels refugiats, del 7 de maig del 2002, que emanen de l'Alt Comissionat de les Nacions Unides pels Refugiats;

Tenint en compte la importància de l'aplicació i de l'impacte general de l'Agenda per al desenvolupament sostenible 2030 de les Nacions Unides, especialment l'Objectiu per al desenvolupament sostenible 5 ("Aconseguir la igualtat de gènere i apoderar totes les dones i nenes"); l'Objectiu per al desenvolupament sostenible 10 ("Reducir la desigualtat dins i entre els països"), que té com a meta 7 "Facilitar la migració i la mobilitat ordenades, segures, regulars i responsables de les persones, entre altres coses mitjançant l'aplicació de polítiques migratòries planificades i ben gestionades", i l'Objectiu per al desenvolupament sostenible 16 ("Promoure societats justes, pacífiques i inclusives i garantir l'accés de tothom a la justícia i implementar, a tots els nivells, institucions eficaçes, responsables i obertes a tothom");

Reafirmant que tots els drets humans i les llibertats fonamentals són universals, indivisibles, interdependents i íntimament lligats, i que és necessari garantir-ne el complet gaudiment per les dones i les nenes migrants, refugiades i sol·licitants d'asil, sense discriminació, sigui quin sigui el motiu;

Reconeixent la contribució positiva que les dones i les nenes migrants, refugiades i sol·licitants d'asil poden aportar a les societats i les comunitats d'Europa;

Considerant els profunds canvis en els esquemes de migració i els reptes que se'n deriven per als estats membres;

Assenyalant en particular l'evolució de les dones i les nenes migrants, refugiades i sol·licitants d'asil, el fet que el seu nombre hagi arribat a un nivell rècord en la dècada del 2010 i les evolucions significatives en els conceptes, les polítiques i els instruments jurídics lligats a la igualtat entre homes i dones, a la migració i a l'asil en tots els nivells;

Assenyalant que l'experiència migratòria és diferent per a les dones i per als homes, i reconeixent que, si les normes internacionals de protecció dels drets humans s'apliquen a totes les persones en la jurisdicció dels estats, s'haurien de dur a terme esforços suplementaris per avaluar les deficiències en matèria de prevenció i de protecció resultants de les insuficiències en la implementació de les normes i les polítiques existents relatives a les dones i les nenes migrants, refugiades i sol·licitants d'asil, en la informació relativa a aquestes últimes i en el seguiment;

Assenyalant que les dones i les nenes són exposades a un continuïum de violències, les quals els són específiques perquè són dones o les afecten de manera desproporcionada, i que aquestes violències són, en aquest sentit, fonamentades en el gènere; reconeixent amb una profunda preocupació que les dones i les nenes migrants, refugiades i sol·licitants d'asil es troben particularment exposades a la violència, al tràfic d'éssers humans, a l'explotació i als abusos en els seus països d'origen, en el transcurs del seu viatge, en trànsit o en els països de destí, i observant que això pot constituir una greu violació dels seus drets humans, especialment quan es troben enfrontades amb dificultats i barreres estructurals per superar aquesta violència, tràfic d'éssers humans, explotació i abús en les seves diverses formes;

Assenyalant amb inquietud que les dones i les nenes migrants, refugiades i sol·licitants d'asil poden enfrontar-se a formes múltiples i interseccionals de discriminació i de persecució en els seus països d'origen, en el transcurs del seu viatge o en els seus països de destí, i assenyalant la necessitat d'un enfocament inclusiu i interseccional que tingui en compte les diferents situacions i característiques personals de les dones i les nenes migrants, refugiades i sol·licitants d'asil;

Sent conscients dels obstacles múltiples i interseccionals als quals fan front les dones i les nenes migrants, refugiades i sol·licitants d'asil en termes d'apoderament, d'accés als drets i d'exercici dels drets;

Recordant la importància de la integració i de la participació de les dones i les nenes migrants, refugiades i sol·licitants d'asil en la vida econòmica, social, cívica, política i cultural dels països d'acollida,

1. Substitueix la Recomanació Rec (79)10 relativa a les dones migrants pel text d'aquesta Recomanació;

2. Recomana als governs dels estats membres:

- i. prendre totes les mesures necessàries per promoure i aplicar els principis esmentats en aquesta Recomanació i en el seu annex, amb vista a garantir que les dones i les nenes migrants, refugiades i sol·licitants d'asil puguin accedir als seus drets i exercir-los de manera efectiva;
- ii. vetllar perquè aquesta Recomanació sigui traduïda en la llengua o llengües oficials del país respectiu, i que sigui àmpliament difosa (en formats accessibles) a les autoritats i parts implicades, a les quals s'anima que prenguin mesures per implementar-la;
- iii. examinar periòdicament, dins dels comitès directors i els òrgans competents del Consell d'Europa, les mesures preses i els progressos fets en aquest àmbit.

Annex a la Recomanació CM/Rec (2022)17

I. Àmbit d'aplicació

1. Aquesta Recomanació vol cobrir les dones i les nenes migrants, refugiades i sol·licitants d'asil.
2. Aquesta Recomanació reconeix l'absència d'una definició internacionalment reconeguda del terme *migrant*.
3. En aquesta Recomanació, el terme *refugiada* comprèn les persones reconegudes com a refugiades en virtut de la Convenció de Gènova relativa a l'estatus de refugiats, de 1951, modificada pel seu protocol de 1967 (d'ara endavant denominada "Convenció de 1951"), o aquelles que es beneficien actualment de qualsevol altra forma de protecció internacional o europea humanitària, subsidiària o temporal. L'expressió *dones i nenes sol·licitants d'asil* inclou les persones que han demanat aquesta protecció.

II. Qüestions transversals

4. Els estats membres haurien de tenir en compte les qüestions transversals esmentades a continuació en la implementació de totes les mesures proposades en aquest annex.

No-discriminació, qüestions interseccionals, eliminació dels estereotips

5. Els estats membres haurien de vetllar perquè les dones i les nenes migrants, refugiades i sol·licitants d'asil no s'enfrontin a cap discriminació, sigui quin sigui el motiu.
6. Els estats membres haurien d'aplicar un enfocament interseccional a totes les mesures previstes en aquest annex, tenint en compte especialment les diferents situacions i característiques personals de les dones i les nenes migrants, refugiades i sol·licitants d'asil.
7. S'anima els estats membres que prenguin mesures per reforçar la capacitat de les dones i les nenes migrants sense papers per accedir als seus drets fonamentals i, per a les que són víctimes de violència envers les dones o de tràfic d'éssers humans, per denunciar aquests crims sense tenir por a l'expulsió.
8. Dins dels països d'acollida i de les comunitats de persones migrants, els estats membres hauran de:

8.1. atorgar una atenció particular a les mesures que busquen eliminar totes les formes d'estereotips que tinguin un impacte negatiu sobre els drets de les dones i les nenes migrants, refugiades i sol·licitants d'asil;

8.2. dur a terme campanyes de conscienciació i d'educació sobre la igualtat entre els homes i les dones, i sobre els drets humans, per promoure el diàleg.

Nenes

9. Els estats membres hauran d'adoptar un enfocament fonamentat en els drets de l'infant respecte de les nenes migrants, refugiades i sol·licitants d'asil, que tingui en compte l'edat, les situacions de vulnerabilitat i les necessitats específiques de les nenes.

10. Les mesures en matèria de protecció de la infància hauran d'implementar-se sense cap discriminació fonamentada en l'estatus de migració.

11. Els estats membres hauran d'integrar les consideracions lligades al gènere en les polítiques, les orientacions i el reforç de les capacitats referents als menors no acompanyats i separats, de conformitat amb l'àmbit d'aplicació i amb el mandat de cada autoritat nacional, amb la finalitat de:

11.1. reforçar els procediments d'identificació, incloent-hi l'avaluació de l'edat, si fos necessari, de conformitat amb les normes internacionals;

11.2. assegurar el complet respecte de l'interès superior de l'infant considerant la situació específica de cada nena, ja estigui visiblement no acompanyada, viatgi amb una altra família o estigui casada;

11.3. vetllar perquè els sistemes d'acollida estiguin adaptats al sexe i a l'edat de les nenes no acompanyades i separades, i perquè prevegin dispositius d'assistència alternatius adequats i segurs.

12. Als menors no acompanyats o separats se'ls haurà d'atribuir ràpidament un tutor o tutora independent i adequadament format o formada.

13. Els estats membres hauran d'esforçar-se per garantir un accés ininterromput als serveis essencials per a les nenes migrants, refugiades i sol·licitants d'asil, per donar-los suport en la seva transició a l'edat adulta després dels 18 anys.

Informació, apoderament, conscienciació i promoció dels drets humans

14. Per aconseguir que les dones i les nenes migrants, refugiades i sol·licitants d'asil siguin autònomes i permetre'ls accedir als seus drets, convindria proporcionar-los informacions i consells pertinents i accessibles d'una manera i en un idioma que puguin entendre, que cobreixin com a mínim:

14.1. els seus drets humans fonamentals com es troben esmentats en la Convenció de salvaguarda dels drets humans i les llibertats fonamentals i en altres instruments pertinents, fins i tot quan les dones i les nenes es troben en estructures de detenció i d'acollida;

14.2. tots els mecanismes de denúncia i de queixa en els casos de violència o de violació dels drets per part de les autoritats públiques o de les empreses privades que actuen en nom de l'Estat, incloent-hi els drets als recursos civils, a la indemnització i a l'ajuda jurídica;

14.3. tots els serveis de protecció i de suport disponibles al país d'acollida contra totes les formes de violència envers les dones, incloent-hi el tràfic d'éssers humans;

14.4. tots els serveis públics disponibles i accessibles al país d'acollida, especialment l'assistència sanitària, incloent-hi la salut mental, la salut i els drets sexuals i reproductius,¹ l'educació sexual completa i adaptada a la seva edat, el suport psicosocial, l'educació, la formació lingüística i numèrica, la formació professional, els programes d'integració, l'habitatge i l'ocupació.

15. Promoure que els estats membres proporcionin recursos i eines per a l'apoderament de les dones i les nenes migrants, refugiades i sol·licitants d'asil i per ajudar-les, en funció de les seves necessitats i les seves característiques personals.

16. Promoure que els estats membres facilitin l'accés de les dones i les nenes migrants, refugiades i sol·licitants d'asil a les noves tecnologies, incloent-hi internet, especialment si els serveis i les informacions es troben disponibles únicament o en gran part en format numèric.

Accés a la justícia

17. Les dones i les nenes migrants, refugiades i sol·licitants d'asil han de tenir accés a les vies de recurs civils, administratives i penals, nacionals i internacionals, per exercir de manera efectiva els seus drets o actuar en cas de violació dels seus drets, de conformitat amb les normes i els instruments nacionals i internacionals pertinents.

18. L'accés a consells jurídics i a l'ajuda jurídica gratuïta hauria d'estar garantit, en les condicions previstes per la legislació nacional, per donar suport a les dones i les nenes migrants, refugiades i sol·licitants d'asil que siguin víctimes de qualsevol forma de violència envers les dones i de tràfic d'éssers humans, dins del marc dels procediments penals, administratius i civils, si escau, incloent-hi la prossecució de les reclamacions per danys i de reparació jurídica contra els autors o autores.

19. Hi hauria d'haver disponibles intèrprets, incloent-hi intèrprets de llengua de signes, professionals de dret i mediadors interculturals, de preferència dones, per ajudar les dones i les nenes migrants, refugiades i sol·licitants d'asil que busquen una protecció, després de la interposició inicial de la denúncia, al llarg del procés judicial i després de les reclamacions per danys, així com dins del marc dels procediments de determinació de l'asil, en les condicions previstes per la legislació nacional.

20. Els estats membres han de vetllar perquè les dones i les nenes migrants, refugiades i sol·licitants d'asil es beneficiïn d'un suport com a demandants, com a defensa o com a testimonis al llarg dels procediments civils, administratius o penals en les mateixes condicions que els ciutadans i les ciutadanes nacionals.

21. S'hauria d'adoptar un enfocament interseccional i sensible al gènere relatiu a les dones i les nenes migrants, refugiades i sol·licitants d'asil per avaluar la seva situació i les seves necessitats individuals en els procediments civils, administratius i penals, en particular quan les decisions tenen un impacte en el seu estat jurídic.

---

¹ La salut i els drets sexuals i reproductius dins del context del Programa d'acció de Pequín i del Programa d'acció de la Conferència internacional sobre la població i el desenvolupament (ICPD) i de les conclusions de les seves conferències d'examen. Això s'aplica igualment al paràgraf 68.

Intel·ligència artificial, presa de decisions automatitzada i protecció de les dades

22. Els estats membres hauran d'aconseguir que es dugui a terme una avaluació de l'impacte sobre els drets humans amb perspectiva de gènere abans de la introducció de sistemes lligats a la intel·ligència artificial i de sistemes de presa de decisions automatitzada dins l'àmbit de la migració.

23. Tota concepció, desenvolupament i aplicació de la intel·ligència artificial i de sistemes automatitzats de presa de decisions per part del sector públic o privat o de prestataris de serveis i d'empreses sota contracte han de ser no discriminatoris, de conformitat amb els principis de protecció de la vida privada, transparents i acompanyar-se de mecanismes de governació clars, amb motiu de:

23.1. la presa de decisions en matèria de control de fronteres i de control de la migració, incloent-hi les decisions en matèria d'entrada o de retorn;

23.2. la gestió de les migracions, incloent-hi la utilització d'informacions biomètriques;

23.3. el manteniment de l'ordre i de la seguretat de les dones i les nenes migrants, refugiades i sol·licitants d'asil;

23.4. el proveïment de serveis a les dones i les nenes migrants, refugiades i sol·licitants d'asil.

24. Les organitzacions pertinents de la societat civil de les dones migrants, refugiades i sol·licitants d'asil hauran d'implicar-se en els debats sobre el desenvolupament i el desplegament de les noves tecnologies que les afecten.

25. Pel que fa a la protecció de les dades, i tenint en compte les situacions de vulnerabilitat particulars de les dones i les nenes migrants, refugiades i sol·licitants d'asil, les autoritats pertinents hauran de:

25.1. assegurar la confidencialitat, la seguretat i més generalment la protecció de les dades personals d'aquestes dones i nenes de conformitat amb la seva legislació nacional i amb les obligacions internacionals aplicables;

25.2. no transferir aquestes dades personals als països d'origen sense una base jurídica vàlida i sense explicar a la persona implicada, en un idioma que entengui, quines dades són transferides, per quines raons i en quines condicions, i donar a la persona la possibilitat d'exercir els seus drets, i especialment el dret d'accés, d'oposició, de recurs o el dret a demanar l'assistència d'una autoritat de vigilància, si no s'aplica cap excepció legal.

Cooperació amb la societat civil

26. Els estats membres han de cooperar amb les organitzacions de les dones migrants i refugiades, les organitzacions dels drets de les dones i les altres organitzacions de la societat civil que fan respectar els drets humans universals de les dones i les nenes migrants, refugiades i sol·licitants d'asil, que les defensen i que fomenten el seu apoderament, i donar-hi suport.

27. Les organitzacions de les dones migrants i refugiades, incloent-hi, si és necessari, les organitzacions de dones de les comunitats romes i nòmades,² s'han de consultar quan s'elaboren polítiques en matèria de migració, d'asil i d'integració.

Recollida de dades, investigació i seguiment

28. Els estats membres hauran de fomentar la recollida de dades desglossades com a mínim per edat i per sexe sobre les qüestions de migració, de refugiats i d'asil, especialment pel que fa a les víctimes de la violència envers les dones, incloent-hi víctimes de tràfic d'éssers humans, vetllant pel respecte de les exigències aplicables en matèria de protecció de dades.

29. S'ha de donar suport a la investigació, el seguiment i l'avaluació de les polítiques de migració, d'integració i d'asil amb perspectiva de gènere, en particular pel que fa a la prevenció de tota violació dels drets fonamentals de les dones i les nenes, i se'ls ha de dotar de recursos adequats a tots els nivells.

30. Les dades recollides i els resultats d'aquestes investigacions i avaluacions hauran d'emprar-se per desenvolupar més profundament i ajustar les polítiques públiques en aquests àmbits en tots els nivells.

III. Protecció i suport

31. Els estats membres hauran de protegir les dones i les nenes migrants, refugiades i sol·licitants d'asil de totes les formes de violència envers les dones, incloent-hi el tràfic d'éssers humans.

32. S'haurien de prendre mesures per protegir les dones i les nenes migrants, refugiades i sol·licitants d'asil contra el discurs d'odi i el sexisme.

33. Els estats membres hauran d'elaborar mesures específiques per lluitar contra l'explotació sexual de les dones i les nenes migrants, refugiades i sol·licitants d'asil, i també contra els sol·licitants d'aquesta explotació; això inclou mesures protectores, punitives, preventives i educatives. Els estats membres hauran d'implementar igualment mesures amb l'objectiu d'incrementar el seguiment i la sensibilització per permetre la identificació de les víctimes i fer possible un suport i una rehabilitació adequats.

34. Els estats membres hauran de vetllar perquè la cultura, els costums, la religió, la tradició o el pretès "honor" no siguin considerats com una justificació per a tota explotació o actes de violència envers les dones i les nenes.

35. Els estats membres hauran de garantir l'accés efectiu de les dones i les nenes migrants, refugiades i sol·licitants d'asil, amb o sense menors, als refugis per a víctimes de violència envers les dones, incloent-hi el tràfic d'éssers humans, sigui quin sigui el seu estatus jurídic.

36. Convindria proporcionar a les dones que siguin víctimes de violència i de tràfic d'éssers humans serveis de suport generals i especialitzats, incloent-hi els destinats a les persones allotjades en instal·lacions de trànsit, acollida i allotjament. Això inclou com

---

² Els termes *roma* i *nòmades* emprats al Consell d'Europa engloben la gran diversitat dels grups implicats pel treball del Consell d'Europa en aquest àmbit: d'una banda, a), els sintes/gitanos, els kaales, els gitanos, els beaix/rudars; b) els egipcis dels Balcans (egipcis i ashkali); c) les branques orientals (els doms, els loms i els abdal); d'altra banda, els grups com ara els treballadors, els ienix i les persones que designem amb el terme administratiu de *nòmades* així com aquelles que s'autoidentifiquen com a gitanos. Això és una nota a peu de pàgina explicativa, i no pas una definició dels roma o dels nòmades.

a mínim el suport psicològic i l'assistència sanitària a curt i llarg termini, incloent-hi l'assistència en salut mental, l'assistència lligada als traumatismes, l'assistència en matèria de salut sexual i reproductiva, el suport mèdic immediat i la recollida de proves medicolegals en els casos de violacions i d'agressions sexuals, així com l'assistència i l'assessorament.

37. Els estats membres hauran de permetre a les dones i les nenes migrants, refugiades i sol·licitants d'asil accedir als sistemes de compensació, a les mesures o a altres programes disponibles per a la integració o a la reintegració de les víctimes de violència envers les dones, incloent-hi el tràfic d'éssers humans, de conformitat amb la legislació nacional.

38. Els estats membres hauran de vetllar perquè les dones i les nenes migrants, refugiades i sol·licitants d'asil no pateixin cap sanció, especialment la pèrdua del seu estatus legal de migrants o de refugiades com a víctimes d'explotació per tràfic d'éssers humans.

39. Hauria d'adoptar-se un enfocament interinstitucional, centrat en la víctima, que previngui la victimització secundària i permeti l'apoderament de les dones i les nenes migrants, refugiades i sol·licitants d'asil, que inclogui les organitzacions de dones migrants i refugiades, pel que fa a la seva protecció i suport.

40. La formació i la sensibilització a l'entorn de la violència envers les dones, del tràfic d'éssers humans, de la igualtat entre els homes i les dones així com de qüestions interculturals s'hauran de finançar de manera adequada i proveir a totes les autoritats i tot el personal implicat, per permetre'ls:

40.1. identificar ràpidament les víctimes, si és possible en col·laboració amb les organitzacions de suport pertinents; fer una avaluació del risc; informar les víctimes sobre els seus drets; dirigir-se a les autoritats competents, i proporcionar protecció, tractament i assistència a les dones i les nenes migrants, refugiades i sol·licitants d'asil que siguin víctimes de qualsevol forma de violència, incloent-hi el tràfic d'éssers humans;

40.2. ser conscients de les dificultats que es poden trobar les dones i les nenes migrants, refugiades i sol·licitants d'asil per revelar incidents de violència envers les dones i de tràfic d'éssers humans, per raó del seu estatus jurídic precari, de la manca de serveis d'interpretació de qualitat, d'una manca de coneixement dels seus drets i de la importància de les seves experiències de violència per a les decisions en matèria de migració/asil, de l'estigmatització social, de la pobresa i de la manca de suport.

41. S'hauran d'implementar mecanismes fàcilment accessibles en totes les institucions pertinents gestionades per l'Estat i pel sector privat per permetre la notificació al personal i per part del personal de situacions de violència envers les dones, incloent-hi el tràfic d'éssers humans. Els estats membres hauran de garantir l'accés a línies d'assistència telefònica que tinguin en compte l'edat i el gènere, a les derivacions a altres organismes especialitzats, així com a un tractament mèdic i psicològic per promoure la detecció de casos.

42. Convindria efectuar una avaluació i gestió individuals del risc de violència envers les dones i les nenes migrants, refugiades i sol·licitants d'asil, tenint en compte específicament la seva vulnerabilitat més gran, especialment, per raó del seu estatus jurídic precari.

Estat d'urgència i gestió de les crisis

43. En les situacions de crisis de salut pública, de crisis humanitàries i de crisis relacionades amb el canvi climàtic, els estats membres hauran de tenir en compte el risc més gran de violència de gènere, incloent-hi el tràfic d'éssers humans, de pobresa i de sensellarisme per a les dones i les nenes migrants, refugiades i sol·licitants d'asil, i per tant haurien de:

43.1. considerar la situació i les necessitats de les dones i les nenes migrants, refugiades i sol·licitants d'asil en les mesures de gestió de crisis i de recuperació, incloent-hi la protecció dels drets –especialment el dret a la sanitat, a l'allotjament, a la seguretat alimentària, a l'aigua i a l'autonomia econòmica– i l'accés a la justícia i als serveis de suport especialitzats per a les dones que siguin víctimes de violència, qualificant-los de serveis essencials i garantint-ne la continuïtat;

43.2. vetllar perquè les mesures preses durant una crisi i tot estat d'emergència que la segueix siguin conformes a les obligacions internacionals relatives als drets humans de les dones i les nenes migrants, refugiades i sol·licitants d'asil;

43.3. vetllar perquè les organitzacions de la societat civil relacionades amb dones i les nenes migrants, refugiades i sol·licitants d'asil siguin consultades en aquestes situacions.

IV. Arribada

Informacions prèvies a l'arribada

44. Els estats membres hauran de vetllar perquè els procediments de migració tinguin en compte les situacions, característiques, necessitats i vulnerabilitats específiques de les dones i les nenes, i perquè estiguin adaptats a l'edat i al gènere.

45. Els estats membres hauran de proporcionar informacions accessibles sobre les condicions que permeten l'entrada i l'estada legal en el seu territori.

Instal·lacions de trànsit i d'acollida

46. Les autoritats competents hauran de vetllar perquè les disposicions relatives al trànsit, l'acollida, l'allotjament i el filtratge tinguin en compte les especificitats lligades a l'edat i al gènere. El procés de filtratge hauria de facilitar en particular la identificació de les víctimes de violència envers les dones, incloent-hi el tràfic d'éssers humans, el més aviat possible, i assegurar-se que les sol·licituds de protecció de les dones siguin tractades de manera ràpida i eficaç. Aquest procés s'hauria de desenvolupar de manera segura, confidencial i dins del marc d'un enfocament centrat en la víctima. S'haurien de proveir serveis de suport a les víctimes de violència envers les dones, incloent-hi el tràfic d'éssers humans, com es preveu al paràgraf 36 d'aquest annex.

47. Els centres d'acollida i d'allotjament hauran d'estar situats en zones en les quals les dones i les nenes estiguin segures i puguin accedir a la informació i als serveis pertinents en matèria de salut, incloent-hi salut sexual i reproductiva, d'assistència social i jurídica, d'educació i als comerços essencials.

48. S'hauran de considerar les necessitats específiques i les preocupacions lligades a la seguretat de les víctimes de violència envers les dones, incloent-hi el tràfic d'éssers humans, així com qualsevol altra necessitat especial pertinent relacionada, per exemple, l'embaràs, la discapacitat o les necessitats de sanitat específiques, durant l'assignació

d'un recurs d'acollida i l'accés als serveis. Les víctimes de violència envers les dones, incloent-hi el tràfic d'éssers humans, hauran de ser allotjades en recursos especialitzats.

49. La presència de personal format en matèria de drets humans, d'igualtat de gènere i de violència envers les dones –preferentment dones, incloent-hi, si és necessari, advocades, treballadores socials, mediadores interculturals, intèrprets, agents de policia i guardianes– hauria d'estar garantida en aquests recursos.

50. Les dones i les nenes ubicades en instal·lacions de trànsit i d'acollida hauran de tenir accés a espais de vida adaptats i segurs. S'hauria de proporcionar espais per dormir i sanitaris separats i segurs a dones soles amb o sense fills a càrrec (fins a l'edat de 18 anys). També, se'ls ha de garantir l'accés a llum natural i artificial, una ventilació i calefacció suficients, un llit o llitera nets, l'accés a dutxes i lavabos nets i ben il·luminats, així com l'accés gratuït i regular a un paquet sanitari bàsic i de productes d'higiene. S'hauran de proveir en cas de necessitat alimentació i roba essencials per als bebès.

51. Les dones i les nenes que es troben en recursos de trànsit i d'acollida hauran de tenir accés a un sistema de queixes/notificacions de casos de violència o altres violacions dels drets, en el qual aquestes notificacions són transmeses a la policia si és necessari en el marc d'una investigació i que inclou, si escau, l'accés a l'assessorament jurídic. S'haurà de facilitar igualment l'orientació per a organitzacions no governamentals, en particular per a associacions de suport a les víctimes.

52. Els estats membres hauran de vetllar perquè les instal·lacions i els recursos de trànsit, d'acollida i d'allotjament efectuïn controls independents regulars, inclús quan aquests serveis són proveïts per empreses privades, per garantir el respecte de les normes de protecció que figuren en aquest annex.

53. Quan les dones i les nenes migrants, refugiades o sol·licitants d'asil són privades de llibertat en recursos de trànsit, d'acollida o d'allotjament, els estats membres hauran de vetllar igualment pel respecte de les disposicions contingudes en els paràgrafs d'aquest annex relatius a la detenció.

Asil

54. Els estats membres hauran d'adoptar i implementar normes, pràctiques i procediments d'asil que tinguin en compte l'edat i el gènere.

55. Les dones i les nenes hauran de tenir accés a la informació i als procediments d'asil i de protecció en espais ubicats a les fronteres i en el territori dels estats membres.

56. La possibilitat per a les dones i les nenes d'interposar una sol·licitud d'asil independentment del seu cònjuge, de la seva parella reconeguda com a tal per la legislació nacional o dels seus pares ha d'estar garantida, i hauran d'estar informades d'aquest dret.

57. Els estats membres hauran de vetllar perquè la Convenció de 1951 sigui interpretada tenint en compte la dimensió de gènere, especialment tenint en compte els motius d'asil i el reconeixement de la violència de gènere, incloent-hi el tràfic de dones i nenes, com a una de les possibles formes de persecució de conformitat amb l'article 1A, paràgraf 2, de la Convenció de 1951.

58. Els estats membres hauran d'esforçar-se per elaborar línies directrius completes tenint en compte la dimensió de gènere en totes les fases del procediment d'asil, incloent-hi els recursos d'acollida i de suport, el filtratge, la determinació dels països

“segurs” per procediments accelerats o suspensius, la detenció, la determinació de l'estatus, la sentència i els retorns, i formar en aquestes línies directrius tot el personal implicat.

59. Hi hauria d'haver dones agents i intèrprets que tractin les sol·licituds d'asil a disposició de les sol·licitants d'asil, les quals haurien d'estar informades quan aquesta possibilitat existeixi.

60. Les entrevistes separades per als homes i les dones d'una mateixa família, en l'absència dels infants, haurien de ser possibles sota sol·licitud. Les dones haurien d'estar informades d'aquesta possibilitat, i hauria d'estar assegurada la confidencialitat d'aquestes entrevistes. S'hauria d'aplicar el mateix principi a les menors casades.

61. Després de la gestió i de la determinació de les sol·licituds d'asil, convé tenir en compte:

61.1. la situació particular de la persona que fa la sol·licitud i l'avaluació individual del risc;

61.2. les informacions pertinents sobre el país d'origen, incloent-hi la igualtat de gènere i els drets de les dones. Això podria incloure l'accés a la justícia, incloent-hi el marc jurídic i la seva implementació, les ajudes socials, econòmiques i altres ajudes disponibles, i totes les formes de discriminació múltiples i interseccionals, o l'actitud patriarcal amb què les dones i les nenes poden trobar-se.

62. En cas de decisió negativa sobre l'estatus de refugiada d'una dona o una nena, els estats membres han d'assegurar que aquestes darreres tinguin de manera efectiva la possibilitat de demanar una protecció complementària o subsidiària.

Mesures transfrontereres

63. Es recomana als estats membres que participin en programes de reinserció, que proveixin vies d'admissió complementàries i que promoguin vies legals per garantir un trànsit segur per a les dones i les nenes.

64. Es recomana als estats membres que financin una assistència específica i programes humanitaris de reinserció per a les dones i les nenes víctimes o amb risc de ser víctimes de violència o tràfic d'éssers humans, incloent-hi el tràfic amb finalitats d'explotació sexual.

65. Es recomana als estats membres que creïn i implementin mecanismes eficaços de protecció transfronterera per a les víctimes de la violència envers les dones o el tràfic d'éssers humans, incloent-hi el tràfic amb finalitats d'explotació sexual.

V. Residència i integració

Serveis de salut

66. Quan es proveeixin els serveis de salut, les autoritats hauran de considerar la situació i les característiques personals de les dones i les nenes migrants, refugiades i sol·licitants d'asil, així com l'edat i el gènere.

67. Els serveis de salut essencials, incloent-hi l'assistència primària, urgent i immediata, les cures pal·liatives i els tractaments o l'assistència necessaris per raons de salut pública, hauran de proveir-se a totes les dones i les nenes migrants, refugiades i sol·licitants d'asil.

68. Els estats membres hauran de donar a les dones i les nenes migrants, refugiades i sol·licitants d'asil legalment presents en el seu territori un accés efectiu a serveis de salut de qualitat i que tinguin en compte l'edat i el gènere. Això hauria d'incloure especialment els serveis de salut mental, els serveis de salut i de drets sexuals i reproductius, els serveis de salut durant l'embaràs i després, i els serveis especialitzats en violència envers les dones. Els estats membres hauran d'esforçar-se igualment per proveir aquestes assistències a les dones i les nenes migrants en situació irregular.

69. En principi, l'accés als serveis de salut essencials no hauria de dependre de l'obtenció de l'autorització de l'autoritat d'immigració ni del permís de qualsevol altra persona que no sigui la dona implicada. La gestió de les menors d'edat pot sotmetre's al consentiment d'un dels pares o d'un tutor o tutora independent, considerant sempre el millor interès del nen o nena.

70. Tenint en compte les barreres lingüístiques, econòmiques i culturals i les situacions de discapacitat, els estats membres hauran de vetllar perquè les dones donin el seu consentiment previ, lliure i informat per a tota intervenció mèdica, excepte quan la llei disposi una altra cosa.

Serveis socials, seguretat social i allotjament

71. En tota decisió relativa a la seguretat i al benestar de les dones i les nenes, incloses les decisions preses pels serveis socials i en matèria de seguretat social, les seves necessitats hauran de tenir una consideració essencial.

72. S'anima els estats membres que vetllin perquè l'estatus migratori no sigui utilitzat per crear una discriminació d'accés a recursos d'allotjament i a prestacions socials per a les dones migrants, refugiades i sol·licitants d'asil legalment presents en el seu territori.

Integració i participació

73. Els estats membres hauran de vetllar perquè tot nen o nena que neixi en el seu territori tingui el dret de ser registrat immediatament després de néixer i atorgar-li la possibilitat d'obtenir una nacionalitat.

74. A causa dels estereotips persistents i de les desigualtats existents en matèria d'accés als drets civils i de participació en la presa de decisions polítiques, els quals són encara més accentuats per a les dones migrants i refugiades, els estats membres hauran de prendre mesures perquè les dones migrants i refugiades que tenen dret a votar i a presentar-se a les eleccions locals, regionals, nacionals o europees coneguin els seus drets i puguin participar-hi sense cap discriminació.

75. Les autoritats hauran de fomentar les iniciatives que busquen reforçar l'autonomia de les dones i les nenes migrants, refugiades i sol·licitants d'asil en el seu entorn familiar, comunitari i de la societat en conjunt, i donar-hi suport, desenvolupant la seva confiança i autodeterminació i protegint les dones i les nenes de qualsevol control social negatiu. Això pot incloure la participació en associacions locals, culturals o de dones, clubs esportius, clubs de joves i altres organitzacions.

76. S'hauran d'implementar programes públics i privats de capacitació, de mentoria i d'altres formes d'ajuda per a les dones i les nenes migrants i refugiades i donar-hi suport, especialment per promoure la utilització de models positius i les pràctiques innovadores en matèria d'integració.

77. La contribució que les dones i les nenes migrants i refugiades aporten a la societat, a l'economia i a la cultura dins de les comunitats d'acollida haurà de posar-se en relleu per facilitar-ne la integració i l'autonomia.

Educació

78. Les autoritats hauran de vetllar perquè les dones i les nenes migrants, refugiades i sol·licitants d'asil tinguin un accés a l'educació obligatòria equiparat al dels ciutadans i ciutadanes nacionals i hauran d'assegurar que les nenes a les quals s'hagi pogut impedir accedir a l'educació en els seus països d'origen tinguin accés als centres educatius o guarderies, preferentment en les estructures educatives generals.

79. Si fos necessari, les dones i les nenes migrants, refugiades i sol·licitants d'asil s'hauran de beneficiar de totes les possibilitats disponibles d'educació superior o complementària, de formació professional i contínua, de reorientació i de readaptació ofertes pels serveis competents.

80. Es recomana als estats membres que prenguin mesures per facilitar el reconeixement i la validació de les qualificacions professionals i universitàries i de l'experiència professional de les dones i les nenes migrants i refugiades en la pràctica, com ara amb iniciatives com el passaport europeu de les qualificacions dels refugiats i refugiades del Consell d'Europa.

81. Reconeixent que la capacitat per comunicar-se en l'idioma del país d'acollida és essencial, els estats membres hauran d'assegurar l'accés de les dones i les nenes migrants, refugiades i sol·licitants d'asil a un nombre adequat d'hores de formació lingüística de qualitat així com a programes d'integració, per promoure'n l'autonomia i la protecció. S'haurien d'oferir igualment cursos d'alfabetització, de càlcul i de competències numèriques adaptades a les seves necessitats el més aviat possible després de la seva arribada al país d'acollida.

82. L'accés als programes i les mesures previstos en els paràgrafs 79, 80 i 81 per a les persones migrants en situació irregular depèn de la legislació interna que en regeix l'admissibilitat.

Ocupació i autonomia econòmica

83. Els estats membres hauran de prendre mesures per prevenir la discriminació i se'ls recomana que promoguin l'accés a l'ocupació de les dones migrants i refugiades en situació irregular presents al país en una fase precoç del procés de migració.

84. Els estats membres hauran de complir les obligacions relatives al dret al treball i a l'activitat independent de les dones i les nenes refugiades, esmentades per la Convenció de 1951, i hauran de preveure la supressió dels obstacles per treballar als quals s'enfronten les altres dones i nenes migrants, quan han estat presents al territori durant un cert temps.

85. Pel que fa a les dones i les nenes migrants, refugiades i sol·licitants d'asil que són autoritzades a treballar en virtut de la legislació interna dels estats membres, aquests darrers hauran d'assegurar condicions laborals decents i dignes, com ara:

85.1. prendre mesures per reglamentar i millorar les seves condicions laborals i per eliminar totes les formes d'explotació laboral i de discriminació, fins i tot quan aquestes darreres són múltiples i interseccionals;

85.2. ajudar-les a accedir al mercat laboral mitjançant el treball independent i l'empresariat, oferint-los les mateixes possibilitats de formació professional i contínua, d'accés a programes de microcrèdit, de préstecs i de desenvolupament d'empreses que les ofertes als treballadors i treballadores nacionals, i donar suport a programes de voluntariat, de fases, d'aprenentatge i de col·locació professional;

85.3. facilitar l'accés al mercat laboral prenent mesures per garantir l'accés a mesures de conciliació de la vida privada i la vida professional, incloent-hi permisos de maternitat, condicions laborals flexibles quan sigui possible i l'accés als serveis de guarda d'infants de manera igualitària amb els treballadors i treballadores nacionals.

86. Els estats membres hauran d'implementar les disposicions de les normes nacionals i internacionals pertinents que promouen la protecció de dones i nenes migrants, refugiades i sol·licitants d'asil que són treballadores domèstiques contra la discriminació, l'explotació i els abusos.

87. Es recomana als estats membres que proveeixin les dones migrants, refugiades i sol·licitants d'asil de l'accés als serveis financers i a una formació en competències financeres bàsiques per permetre'ls desenvolupar habilitats d'estalvi i de crèdit, controlar i gestionar els seus ingressos i, d'aquesta manera, permetre la seva autonomia.

Permís d'estada

88. Els estats membres hauran de vetllar perquè les dones i les nenes migrants a les quals s'atorga un permís d'estada sobre la base d'una relació familiar puguin beneficiar-se dels drets i les prestacions socials, econòmiques i de treball a títol autònom.

89. Els estats membres hauran de prendre les mesures necessàries perquè a les dones i les nenes migrants, refugiades i sol·licitants d'asil que són víctimes de violència i l'estatus de residents de les quals depèn del seu cònjuge o de la seva parella reconeguda com a tal per la legislació nacional se'ls atorgui, sota sol·licitud, en l'eventualitat de dissolució del matrimoni o de la relació, en el cas de situacions particularment difícils, un permís de residència autònom, independentment de la durada del matrimoni o de la relació. Les condicions relatives a l'atorgament i a la durada del permís de residència autònom s'estableixen de conformitat amb la legislació nacional. Les dones i les nenes migrants, refugiades i sol·licitants d'asil hauran de ser informades de l'existència d'aquest dret.

90. Els estats membres hauran de vetllar perquè a les dones i les nenes migrants, refugiades i sol·licitants d'asil que siguin víctimes de violència envers les dones, incloent-hi el tràfic d'éssers humans, se'ls atorgui un permís de residència renovable quan l'autoritat competent considera que la seva estada és necessària per raó de la seva situació personal o quan l'autoritat competent considera que la seva estada és necessària per la seva cooperació dins del marc d'una investigació o d'un procediment penal.

91. Els criteris i el llistat requerits per a l'atorgament del permís de residència han de ser realistes i tenir en compte la situació individual de les dones i les nenes migrants, refugiades i sol·licitants d'asil. Els organismes estatutaris responsables han d'estar formats adequadament amb aquesta finalitat.

92. Els estats membres hauran de facilitar a les víctimes de matrimoni forçat traslladades a un altre país per les circumstàncies matrimonials i que, per aquest fet, han perdut el seu estatus de residents en el país on resideixen habitualment la possibilitat de

recuperar aquest estatus. Això hauria d'aplicar-se igualment, si fos necessari, a les persones que han perdut la seva nacionalitat.

93. Es recomana als estats membres garantir la residència sobre una base independent a les dones i les nenes migrants i refugiades que es troben presents en un país des de fa temps, incloent-hi les dones i les nenes apàtrides. La garantia de residència haurà de ser assegurada particularment per a les víctimes de violència envers les dones els fills menors de les quals són ciutadans del país d'acollida, fins i tot quan elles perden la custòdia dels fills després d'una separació/procediment en matèria de dret de la família.

94. Es recomana als estats membres que atorguin possibilitats de naturalització i prenguin mesures per garantir que les dones i les nenes migrants i refugiades no s'enfrontin a obstacles lligats al gènere.

Reagrupació familiar

95. Reconeixent que la reagrupació familiar pot ser a la vegada una via segura per assolir la seguretat de les dones i les nenes migrants i refugiades i un factor de protecció en el país d'acollida, els estats membres hauran de garantir el dret a la reagrupació familiar per a les dones i les nenes migrants, refugiades i sol·licitants d'asil, de conformitat amb les obligacions que es deriven de la Convenció de salvaguarda dels drets humans i les llibertats fonamentals i del dret internacional pertinent. Pel que fa a això, els estats membres hauran de:

95.1. vetllar perquè les dones i les nenes siguin informades dels seus drets en matèria de reagrupació familiar, i que tinguin accés a un assessorament i una assistència jurídica per fer valdre aquests drets;

95.2. preveure l'acceptació o sol·licitar la transferència de les peticions d'asil per permetre la reagrupació familiar de les dones i les nenes migrants, refugiades i sol·licitants d'asil separades en el transcurs del seu viatge;

95.3. esforçar-se per preveure en la legislació nacional vies legals amb l'objectiu de respectar la vida familiar de les dones i les nenes migrants que resideixin legalment en el seu territori, en particular oferint a les persones properes i als membres a càrrec la possibilitat de migrar o de reunir-se en el país d'acollida.

Detenció

96. Pel que fa a situacions de privació de llibertat, els estats membres hauran d'adoptar un enfocament que tingui en compte l'edat i el gènere, la situació individual i les característiques personals de les dones i les nenes migrants, refugiades i sol·licitants d'asil. Els estats membres també hauran de proveir aquelles que estan privades de llibertat dels serveis següents:

96.1. l'accés a la informació sobre els seus drets i, si és necessari, sobre l'assistència jurídica i l'assessorament jurídic, com es preveu al paràgraf 14 d'aquest annex;

96.2. l'accés a les mesures aplicables de la llei i als mecanismes de notificació/denúncia eficaços, incloent-hi la devolució a la policia i les investigacions sobre aquestes denúncies per part de la policia i, si és necessari, l'accés a l'assistència jurídica;

96.3. l'accés a serveis d'assistència sanitària, a línies d'assistència telefònica i a estructures de suport i assessorament adaptades en matèria de traumatismes;

96.4. la presència de personal femení entre els agents de fronteres, d'immigració i d'altres serveis de policia o de custòdia policial, així com entre les treballadores socials i, si és possible, els intèrprets;

96.5. l'accés a un telèfon i/o a internet per informar una persona propera o un tercer de la seva privació de llibertat, així com una assistència consular;

96.6. la possibilitat de romandre en contacte de manera significativa amb el món exterior, incloent-hi les visites, l'accés regular a un telèfon o al seu telèfon mòbil o a internet.

97. Els estats membres hauran de vetllar perquè els centres de privació de llibertat, inclosos els centres de detenció administrativa, siguin objecte d'un control independent regular.

98. En cas de recórrer a la detenció administrativa en virtut de la legislació sobre la migració –la qual hauria de ser únicament una mesura d'últim recurs– les famílies no hauran de ser separades i s'haurien de preveure zones segures diferents per a les dones i les nenes en els centres de detenció, on la seva intimitat estigui garantida i que responguin de manera adequada a les seves necessitats específiques. Les nenes no acompanyades o separades no haurien de ser internades en centres de detenció, per norma general.

99. S'haurien de preveure alternatives eficaces a la detenció administrativa en tots els casos per a les dones i les nenes migrants, refugiades i sol·licitants d'asil que han estat víctimes de tortura o de violència envers les dones, incloent-hi el tràfic d'éssers humans, per a les dones embarassades o lactants, per a les dones grans o per a les dones en situació de discapacitat.

100. Els estats membres hauran de vetllar perquè les condicions de vida en els centres de detenció lligats a la migració reflecteixin les enumerades als paràgrafs del 46 al 52 d'aquest annex ("Instal·lacions de trànsit i d'acollida").

101. Les dones i les nenes migrants, refugiades i sol·licitants d'asil ubicades en detenció administrativa hauran de ser allotjades preferentment en centres concebuts específicament a aquest efecte. Convindria vetllar perquè la concepció i la planificació d'aquests locals evitin, en la mesura que sigui possible, qualsevol impressió d'ambient carcerari. Dins del centre de detenció, les dones i les nenes migrants, refugiades i sol·licitants d'asil hauran d'estar tan poc limitades com sigui possible en la seva llibertat de moviment.

102. A les dones i les nenes migrants, refugiades i sol·licitants d'asil internades en detenció administrativa se'ls haurà de proposar activitats adequades, i en principi hauran de tenir accés lliurement a exercicis a l'aire lliure al llarg del dia.

VI. Retorns

103. Els retorns voluntaris hauran de ser l'opció privilegiada. Els retorns hauran de fer-se sempre amb seguretat i dignitat, i de conformitat amb el principi de no-devolució. Els estats membres hauran, doncs, de vetllar perquè les dones i les nenes migrants, refugiades i sol·licitants d'asil no siguin reenviades o allunyades cap a un país on la seva vida estaria en perill o bé en el qual podrien ser sotmeses a tortura o a penes o

tractaments inhumans o degradants, incloent-hi actes que afectin les dones i les nenes de manera desproporcionada o que són dirigits a elles pel fet de ser dones i nenes.

104. En matèria de retorn, convé prendre degudament en consideració les obligacions pertinents en matèria de drets humans, especialment el dret a la vida familiar, de conformitat amb el dret internacional i amb la jurisprudència del Tribunal Europeu dels Drets Humans, així com la situació de vulnerabilitat de la persona, en relació amb el seu estat de salut, incloent-hi per exemple l'embaràs. Pel que fa al retorn de les nenes, el seu interès superior hauria de tenir una consideració primordial.

105. Reconeixent les dificultats particulars amb què es troben les víctimes de la violència envers les dones, incloent-hi el tràfic d'éssers humans, per divulgar plenament els motius de la seva sol·licitud de protecció internacional, els estats membres hauran de garantir un procés segur, confidencial i centrat en la víctima per minimitzar el risc de devolució.

106. Els estats membres hauran de vetllar perquè no s'implementin procediments accelerats i no suspensius abans de la finalització d'una avaluació individual de les necessitats de protecció internacionals, en particular si existeixen senyals de violència envers les dones, incloent-hi el tràfic d'éssers humans.

107. Els estats membres hauran de preveure la possibilitat de suspendre les mesures d'expulsió de dones migrants fonamentades en el seu estatus de persones dependents d'un cònjuge, d'una parella reconeguda com a tal per la legislació nacional o d'un altre parent, per donar-los la possibilitat de demanar un permís de residència independent.

108. Quan les autoritats competents ho considerin necessari, els retorns hauran d'acompanyar-se amb mesures de reinserció i de suport sostenibles en els estats membres de retorn. Aquests darrers hauran de prendre les mesures necessàries per permetre el reconeixement de qualsevol diploma o qualificació que s'hagi obtingut.

Les dones i les nenes migrants, refugiades i sol·licitants d'asil formen un grup diversificat en molts aspectes. Constitueixen igualment més de la meitat de la població migrant a Europa. Les desigualtats de gènere persistents, tant en els països d'origen com de destí, tenen un impacte sobre la seva experiència de migració. Per tant, les polítiques de migració, d'asil i d'integració haurien de tenir en compte la dimensió de gènere, especialment per part de mecanismes específics de protecció i de suport. En resposta a aquesta necessitat, el Consell d'Europa ha adoptat la Recomanació CM/Rec (2022)17 sobre la protecció dels drets de les dones i les nenes migrants, refugiades i sol·licitants d'asil. Aquesta Recomanació reuneix les disposicions existents de les normes i les polítiques internacionals i del Consell d'Europa que poden garantir l'autonomia i la protecció dels drets de les dones i les nenes migrants, refugiades i sol·licitants d'asil.